

กลยุทธ์การนิเทศเพื่อพัฒนาครูมืออาชีพในเครือข่ายการนิเทศที่ 18

Supervision Strategies for the Development of Professional Teachers in the Supervision Network Area 18

ไพรินทร์ เหมบุตร¹, สมชัย วงษ์นายะ², ทวนทอง เชาวเกียรติพงษ์³

Pairin Hamebut, Somchai Wongnaya, Thuanthong Chawakeeratipong

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) ศึกษาสมรรถนะครูมืออาชีพในเครือข่ายการนิเทศที่ 18 2) ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการนิเทศเพื่อพัฒนาครูมืออาชีพ 3) พัฒนากลยุทธ์การนิเทศเพื่อพัฒนาครูมืออาชีพในเครือข่ายการนิเทศที่ 18 และ 4) ประเมินกลยุทธ์การนิเทศเพื่อพัฒนาครูมืออาชีพในเครือข่ายการนิเทศที่ 18 การวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาสมรรถนะครูมืออาชีพ รวมทั้งสภาพ ปัญหาและความต้องการในการนิเทศเพื่อพัฒนาครูมืออาชีพ โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลจากศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน จำนวน 473 คน และการสนทนากลุ่ม จำนวน 12 คน 2) พัฒนากลยุทธ์การนิเทศเพื่อพัฒนาครูมืออาชีพ โดยการประชุมเชิงปฏิบัติการ 2 ครั้ง เพื่อจัดทำร่างกลยุทธ์ โดยมีผู้เข้าร่วมประชุม จำนวน 30 คน 3) ประเมินกลยุทธ์การนิเทศเพื่อพัฒนาครูมืออาชีพ โดยใช้แบบประเมินด้านความสอดคล้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของกลยุทธ์จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 22 คน

ผลการศึกษาพบว่า 1) สมรรถนะของครูมืออาชีพในการนิเทศตามมาตรฐานด้านความรู้/มาตรฐานประสบการณ์การสอนและประสบการณ์วิชาชีพของครูมืออาชีพ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ส่วนสภาพการนิเทศ มีการดำเนินการเพื่อวิเคราะห์สภาพการจัดการศึกษา การวางแผนสร้างเครื่องมือนิเทศ การปฏิบัติการนิเทศ และการประเมินผลและรายงานการนิเทศ ปัญหาในการนิเทศ และความต้องการในการนิเทศ เพื่อพัฒนาครูมืออาชีพ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) การพัฒนากลยุทธ์การนิเทศเพื่อพัฒนาครูมืออาชีพในเครือข่ายการนิเทศที่ 18 มี 8 กลยุทธ์ 3) การประเมินความสอดคล้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของกลยุทธ์การนิเทศเพื่อพัฒนาครูมืออาชีพ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ปรากฏว่า มีความสอดคล้องในระดับมากที่สุด ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: กลยุทธ์การนิเทศ, ครูมืออาชีพ, เครือข่ายการนิเทศที่ 18

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the professional teacher competencies in the supervision network area 18. 2) to study the supervision operations, problems and needs for the development of professional teacher. 3) to develop strategies of internal supervision for development of professional teachers in the supervision network area 18. and 4) to evaluate the supervision strategies for professional teacher. The research was conducted in 3 steps 1) to study the competencies of professional teacher in the supervision network area 18 including the study of supervision operations,

¹ นักศึกษาระดับการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิทยุศาสตร์การ บริหารและการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

² รองศาสตราจารย์ ดร., ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ สาขาวิทยุศาสตร์การ บริหารและการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

³ รองศาสตราจารย์ ดร., กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ สาขาวิทยุศาสตร์การ บริหารและการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

problems and needs for the development of professional teacher by using the questionnaire as a tool to collect data from 473 samples consisted of the supervisors, school principals and teachers in the area including a focus group of 12 people concerned. 2) to developing strategies for internal supervision Through two seminars of 30 people concerned. 3) to evaluate the drafted supervision strategies by 22 connoisseurs on the relevancy, suitability feasibility and usefulness of the strategies.

The research revealed that 1) The competencies of professional teachers to supervise in terms of their academic standard, teaching experience and professional experience were at the high level in every aspect. As for the supervision operations there were the operations of analysis of educational management in the area, planning to construct the supervision tools, The supervision implementation and the report and evaluation of the supervision. The problems and needs for the development of professional teacher were at a high level. 2) As for the development of supervision strategies to develop professional teacher in the supervision network area 18, eight strategies were formulated. 3) the evaluate of the supervision strategies by 22 connoisseurs revealed that the relevancy was at a highest level. The suitability, the feasibility and the usefulness were at a high level.

Key words: supervision strategies, professional teachers, supervision network area 18

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

ทิศทางการพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้แถลงต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 29 ธันวาคม 2551 และวันอังคารที่ 23 สิงหาคม 2554 มีนโยบายเกี่ยวกับการเร่งพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยการปฏิรูประบบความรู้ของสังคมไทย ปฏิรูปหลักสูตรการศึกษาทุกระดับให้รองรับการเปลี่ยนแปลงของโลก เพิ่มผลสัมฤทธิ์ของการศึกษาทุกระดับขั้นโดยวัดผลจากการทดสอบมาตรฐานในระดับชาติ และนานาชาติ จัดให้มีครูดีเพียงพอในทุกห้องเรียน ปรับปรุงโครงสร้างระบบบริหารการศึกษาโดยการกระจายอำนาจสู่พื้นที่ให้เสร็จสมบูรณ์ และการปฏิรูปครู ยกฐานะครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูงอย่างแท้จริง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554, หน้า 9-10) ตอบสนองกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มุ่งจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เป็นคนดี มีความสามารถและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข และเป้าหมายในการปฏิรูปการศึกษารองสอง คือ การสร้างคุณภาพใหม่ให้เกิดขึ้น ได้แก่ คุณภาพครู คุณภาพแหล่งเรียนรู้ และสิ่งแวดล้อมแห่งการเรียนรู้ทั้งในและนอกกระบบ และคุณภาพของสถานศึกษาเป็นต้น (สำนักพัฒนาครูและบุคลากรการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552, หน้า 1)

การนิเทศการศึกษาเป็นภารกิจที่สำคัญอย่างยิ่งประการหนึ่งในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงควบคู่ไปกับแนวคิดปฏิรูปการศึกษา เกิดการนิเทศเชิงพัฒนาเพื่อช่วยครูให้พัฒนาตนเอง และปรับปรุงแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการจัดการศึกษาให้หมดไป (สุวรรณา โชติสุกานต์, 2547, หน้าคำนำ) การนิเทศการศึกษา มีส่วนสำคัญต่อการเพิ่มประสิทธิภาพให้กับโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูซึ่งเป็นผู้สอนหลักในระบบโรงเรียน อย่างไรก็ตามการนิเทศแต่ละยุคมีจุดมุ่งหมายตรงกัน คือ ต้องการปรับปรุงการสอนของครูให้มีคุณภาพมากขึ้น (สุทธนู ศรีไสย, 2545, หน้า 2) ในการส่งเสริมให้ครูปรับปรุงการสอนให้ดีขึ้นจะต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างผู้นิเทศและครูตลอดจนผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษา การนิเทศการสอนจะต้องตั้งอยู่บนหลักแห่งมนุษยสัมพันธ์และเป็นส่วนหนึ่งของการนิเทศการศึกษา คือ มุ่งในด้านการปรับปรุงการเรียนการสอนโดยตรง ทั้งผู้นิเทศการศึกษาและผู้นิเทศการสอนมีจุดมุ่งหมายร่วมกันคือ การที่จะปรับปรุงคุณภาพการศึกษาให้มีคุณภาพ ประสิทธิภาพและประสิทธิผล (สันต์ ธรรมบำรุง, 2545, หน้า 10) การนิเทศการศึกษาเป็นการช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแนะนำแก่ ครู ผู้บริหารตลอดจนบุคลากรในสถานศึกษาให้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและพัฒนาทักษะในวิชาชีพให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพสูงขึ้น (นิพนธ์ ไทยพานิช, 2535, หน้า

คำนำ) แต่สภาพปัจจุบันการปรับเปลี่ยนโครงสร้างการบริหารจัดการศึกษาในลักษณะของเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พบปัญหาหลัก คือ การนิเทศไม่ทั่วถึงและการนิเทศไม่เป็นไปตามแผนงาน ไม่ตรงกับสภาพและบริบทของโรงเรียน ขอบเขตการปฏิบัติการนิเทศกว้างและไกล ปัญหาการนำหลักสูตรไปใช้ สภาพการสอนที่ไม่เปลี่ยนแปลง สื่ออุปกรณ์การสอนไม่ทันสมัย ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนต่ำ ความเปลี่ยนแปลงเป็นไปอย่างรวดเร็วของสังคม การปรับตัว การไม่พัฒนาตนเองจากลักษณะปัญหาที่ได้กล่าว การพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้กระบวนการนิเทศการศึกษาจึงจำเป็นต้อง โดยเฉพาะเครือข่ายการนิเทศที่ 18 เป็นพื้นที่การปฏิบัติการนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาที่จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2552 ครอบคลุมพื้นที่ 4 จังหวัด ได้แก่ กำแพงเพชร นครสวรรค์ พิจิตร และอุทัยธานี มีจุดมุ่งหมายเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สูงขึ้นตามกรอบยุทธศาสตร์กำหนดไว้ ซึ่งมีสาระสำคัญได้แก่ การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนใน 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้หลักให้มีให้สูงขึ้นกว่าร้อยละ 50 ทุกวิชา และให้สถานศึกษาทุกแห่งให้มีการพัฒนาครูและมีผลการประเมินมาตรฐานที่ 10 : ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอยู่ในระดับดี/ดีมาก (สำนักบริหารงานกรมมัธยมศึกษาตอนปลาย, 2552, หน้า 9) เมื่อสรุปผลการประเมินคุณภาพการศึกษาในเครือข่ายการนิเทศที่ 18 พบว่า ไม่บรรลุเป้าหมาย ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน NT และ O-net ในกลุ่มวิชาหลักทั้ง 5 กลุ่มอยู่ในระดับต่ำกว่าร้อยละ 50 ทุกวิชา ผลการประเมินมาตรฐานด้านครูผู้สอนมาตรฐานที่ 10 มีผลอยู่ในระดับปรับปรุงถึงพอใช้ และผลการขอรับการประเมินให้มีหรือเลื่อนวิทยฐานะให้สูงขึ้นของครูผู้สอนไม่ผ่านการอนุมัติจำนวนมาก ขาดการนิเทศกำกับติดตามในพื้นที่รับผิดชอบ ขาดความชัดเจนตามขอบข่ายภารกิจหน้าที่ มีพื้นที่หลายจังหวัด ส่งผลให้การนิเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการนิเทศการสอนของครูไม่ทั่วถึง ขาดความต่อเนื่อง

จากสภาพปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยในฐานะศึกษานิเทศก์ จึงสนใจที่จะศึกษาหาแนวทางการนิเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการจัดการเรียนการสอนของครู ซึ่งพบว่า กระบวนการวางแผนเชิงกลยุทธ์เป็นแนวคิดและวิธีการที่ดีที่สุดในการพัฒนาการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพและประสพผลสำเร็จ อีกทั้ง

ยังไม่มีการศึกษาวิจัยในลักษณะของการพัฒนากลยุทธ์ของกระบวนการนิเทศ จึงเป็นที่มาของการพัฒนากลยุทธ์การนิเทศเพื่อพัฒนาครูมืออาชีพในเครือข่ายการนิเทศที่ 18 ขึ้น เพื่อพัฒนาการนิเทศการศึกษาและการนิเทศการสอนของครูที่มีประสิทธิภาพ ก่อเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย และพัฒนาสมรรถนะความเป็นครูมืออาชีพของครูผู้สอนให้มีมาตรฐานด้านมาตรฐานความรู้และมาตรฐานประสบการณ์ปฏิบัติการสอนและประสบการณ์วิชาชีพจนประสบความสำเร็จต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสมรรถนะครูมืออาชีพในเครือข่ายการนิเทศที่ 18
2. เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการในการนิเทศเพื่อพัฒนาครูมืออาชีพในเครือข่ายการนิเทศที่ 18
3. เพื่อพัฒนากลยุทธ์การนิเทศเพื่อพัฒนาครูมืออาชีพในเครือข่ายการนิเทศที่ 18
4. เพื่อประเมินกลยุทธ์การนิเทศเพื่อพัฒนาครูมืออาชีพในเครือข่ายการนิเทศที่ 18

ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการเป็น 3 ขั้นตอน ประกอบด้วย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสมรรถนะของครูมืออาชีพ รวมทั้งสภาพ ปัญหาและความต้องการในการนิเทศการศึกษาเพื่อพัฒนาครูมืออาชีพในเครือข่ายการนิเทศที่ 18 ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยใช้วิธีการเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพร่วมกัน ได้แก่ 1) ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องด้านสมรรถนะของครูมืออาชีพและการนิเทศ เพื่อใช้เป็นกรอบในการศึกษาและสร้างแบบสอบถาม 2) การศึกษาสมรรถนะของครูมืออาชีพ รวมทั้งสภาพ ปัญหาและความต้องการในการนิเทศการศึกษาเพื่อพัฒนาครูมืออาชีพในเครือข่ายการนิเทศที่ 18 โดยใช้แบบสอบถามสำหรับศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร และครู จำนวน 473 คน หาคุณภาพแบบสอบถามด้วยการตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลคือค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3) การสนทนากลุ่ม (Focus Group

Discussion) จากศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร และครู จำนวน 12 คน เพื่อยืนยันข้อมูลและเสนอแนะเพิ่มเติมโดยการวิเคราะห์เนื้อหา(Content Analysis) นำไปใช้เป็นข้อมูลในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอก และการจัดทำร่างกลยุทธ์ในขั้นตอนที่ 2

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนากลยุทธ์การนิเทศเพื่อพัฒนาครูมืออาชีพในเครือข่ายการนิเทศที่ 18

2.1 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอก และการจัดทำร่างกลยุทธ์การนิเทศภายในเพื่อพัฒนาครูมืออาชีพในเครือข่ายการนิเทศที่ 18 โดยผู้วิจัยจัดประชุมปฏิบัติการ (Work Shop) จำนวน 2 ครั้ง ได้แก่ 1) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอก ประกอบด้วย จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรค ผู้ให้ข้อมูลเป็น ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร และครู จำนวน 10 คนใช้เทคนิคการวิเคราะห์ (SWOT Analysis) อิงหลักทฤษฎีของการวิเคราะห์เชิงระบบ (System Analysis) ด้านปัจจัยนำเข้า ยึดหลักการบริหารแบบ 4M's ในการวิเคราะห์ ด้านกระบวนการ ยึดหลักของกระบวนการนิเทศที่ผู้วิจัยสังเคราะห์ขึ้น 4 ขั้นตอน และด้านผลผลิต ยึดหลักของผลที่ได้จากนิเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นมืออาชีพ และประเด็นการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกยึดหลัก PEST Analysis นำเสนอผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอกเป็นข้อมูลในการประชุมครั้งที่ 2 ต่อไป 2) การจัดทำร่างกลยุทธ์การนิเทศเพื่อพัฒนาครูมืออาชีพในเครือข่ายการนิเทศที่ 18 ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ประเด็นกลยุทธ์ กลยุทธ์ มาตรการ และตัวชี้วัด ผู้ให้ข้อมูลเป็น ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร และครู จำนวน 20 คน โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์(SWOT Analysis) อิงหลักทฤษฎีของการวิเคราะห์เชิงระบบ (System Analysis) และ PEST Analysis ผู้เข้าร่วมประชุมใช้ผลการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 เป็นข้อมูลหลักประกอบการพิจารณาประกอบด้วย จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรค วิเคราะห์น้ำหนักคะแนนเพื่อกำหนดตำแหน่งกลยุทธ์ ยกร่างวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ประเด็นกลยุทธ์ กลยุทธ์ มาตรการ ตัวชี้วัด ร่วมกันระดมสมองโดยใช้ผลคะแนนการประเมินค่าน้ำหนักสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกมากำหนดกลยุทธ์ โดยใช้ตารางเมทริกซ์ (SWOT matrix) ซึ่งเป็นการจับคู่เพื่อสร้างกลยุทธ์จุดแข็งและโอกาส (SO) จุดแข็งและ

อุปสรรค(ST) จุดอ่อนและโอกาส (WO) และจุดอ่อนและอุปสรรค (WT)

2.2 การตรวจสอบร่างกลยุทธ์การนิเทศเพื่อพัฒนาครูมืออาชีพในเครือข่ายการนิเทศที่ 18 โดยการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการนิเทศการศึกษา การจัดการเรียนการสอน และด้านการบริหารกลยุทธ์ จำนวน 8 คน ซึ่งมีขั้นตอนการวิพากษ์ตามประเด็นใน 4 ประเด็น คือ ประเด็นที่ 1 องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่พัฒนามีความเหมาะสมหรือไม่ ควรแก้ไขอย่างไร ประเด็นที่ 2 วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ และประเด็นกลยุทธ์มีความเหมาะสมและสอดคล้องกันหรือไม่ ควรแก้ไขอย่างไร ประเด็นที่ 3 การพิจารณาความเหมาะสมของกลยุทธ์แยกตามประเด็นกลยุทธ์ และประเด็นที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่นๆ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยการจดบันทึกและบันทึกวิดีโอ ผู้วิจัยนำผลการวิพากษ์มาปรับปรุงกลยุทธ์ก่อนนำไปประเมินในขั้นตอนที่ 3

ขั้นตอนที่ 3 เพื่อประเมินกลยุทธ์การนิเทศเพื่อพัฒนาครูมืออาชีพในเครือข่ายการนิเทศที่ 18 โดยใช้แบบประเมินกลยุทธ์ แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เกี่ยวกับความสอดคล้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของกลยุทธ์ ผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย หัวหน้ากลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษา ครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษา อาจารย์มหาวิทยาลัย และนักวิชาการด้านการพัฒนากลยุทธ์ จำนวน 22 คน สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลคือค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสมรรถนะของครูมืออาชีพ ใน การนิเทศการศึกษาเพื่อพัฒนาครูมืออาชีพในเครือข่ายการนิเทศที่ 18 สรุปในภาพรวมได้ดังนี้

1.1 สมรรถนะตามมาตรฐานด้านความรู้ของครูมืออาชีพ พบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ความเป็นครู สำหรับข้อที่ค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ การวิจัยทางการศึกษา

1.2 สมรรถนะตามมาตรฐานด้านมาตรฐานประสบการณ์ปฏิบัติการสอนของครูมืออาชีพ พบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ซึ่งข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

ได้แก่ การปฏิบัติการสอนวิชาชีพ สำหรับข้อที่ค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ การปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในสาขาวิชาเฉพาะ

1.3 สมรรถนะตามมาตรฐานด้านประสบการณ์วิชาชีพของครูมืออาชีพ พบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากและระดับมากที่สุด ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียนและร่วมมือกับผู้อื่นในสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์ สำหรับข้อที่ค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ พัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ และรายงานผลการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้อย่างมีระบบ

ซึ่งผลการศึกษาสมรรถนะครูมืออาชีพ ในการนิเทศเพื่อพัฒนาความเป็นครูมืออาชีพในเครือข่ายการนิเทศที่ 18 จากการสนทนากลุ่ม มีความสอดคล้องกันสรุปได้ดังนี้ การทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียนมีน้อย จึงส่งผลถึงการนำผลการวิจัยไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนไม่ปรากฏชัดเจน

2. สภาพ ปัญหาและความต้องการ ในการนิเทศการศึกษาเพื่อพัฒนาครูมืออาชีพในเครือข่ายการนิเทศที่ 18

2.1 สภาพการนิเทศ เพื่อพัฒนาครูมืออาชีพ ในภาพรวม พบว่า มีการดำเนินการทุกรายการ ได้แก่ 1) การวิเคราะห์สภาพการจัดการศึกษา) การวางแผนสร้างเครื่องมือนิเทศตามจุดพัฒนา 3) ด้านปฏิบัติการนิเทศ 4) ด้านการประเมินผลและรายงาน จากการสนทนากลุ่มมีความสอดคล้องกันสรุปได้ดังนี้ ส่วนใหญ่จะมีการนิเทศเรื่องหลักสูตรสถานศึกษา เพราะเป็นช่วงประกาศใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 กับสถานศึกษาทุกแห่ง การดำเนินการนิเทศในด้านอื่นๆในภาพรวม โดยเฉพาะเรื่องครูมืออาชีพยังไม่มีมีการดำเนินการใดๆ การรายงานผลหรือการแจ้งผลการดำเนินงานการนิเทศมีน้อยมากทั้งในระดับโรงเรียนและเขตพื้นที่

2.2 ปัญหาในการนิเทศ เพื่อพัฒนาครูมืออาชีพ ในภาพรวม พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ 1) การวิเคราะห์สภาพการจัดการศึกษา) การวางแผนสร้างเครื่องมือนิเทศตามจุดพัฒนา 3) ด้านปฏิบัติการนิเทศ 4) ด้านการประเมินผลและรายงาน จากการสนทนากลุ่ม มีความสอดคล้องกันสรุปได้ดังนี้ การวิเคราะห์สภาพความเป็นครูมืออาชีพยังไม่มีมีการรวบรวมไว้ ขาดการมีส่วนร่วมในการวางแผนงานการ

พัฒนาครู เช่น การทำวิจัยในชั้นเรียนในระดับโรงเรียน และเขตพื้นที่ไม่ประสบผลสำเร็จ ขาดโครงการกิจกรรมเป็นเครื่องมือพัฒนาครูมืออาชีพอย่างเป็นรูปธรรม

2.3 ความต้องการในการนิเทศ เพื่อพัฒนาครูมืออาชีพ ในภาพรวม พบว่า มีความต้องการอยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ 1) การวิเคราะห์สภาพการจัดการศึกษา 2) การวางแผนสร้างเครื่องมือนิเทศตามจุดพัฒนา 3) ด้านปฏิบัติการนิเทศ 4) ด้านการประเมินผลและรายงาน จากการสนทนากลุ่มและข้อเสนอแนะจากแบบสอบถาม มีความสอดคล้องกันสรุปได้ดังนี้ ควรมีโครงการในการพัฒนาครูมืออาชีพโดยตรง เพื่อการทำงานตรงตามเป้าหมายและความต้องการของครู ต้องการให้ศึกษานิเทศก์ลงพื้นที่นิเทศ และปฏิบัติการนิเทศอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง สร้างระบบนิเทศให้เข้มแข็งทั้งภายนอกและการนิเทศภายใน เพื่อให้ความช่วยเหลือแนะนำ และเป็นที่ปรึกษาของครูได้ ต้องการให้มีเครือข่ายในการนิเทศครูมืออาชีพที่สามารถเป็นแบบอย่างได้และสามารถเผยแพร่ผลงานได้อย่างทั่วถึง

3. การพัฒนากลยุทธ์การนิเทศเพื่อพัฒนาครูมืออาชีพในเครือข่ายการนิเทศที่ 18 มีรายละเอียดของกลยุทธ์ดังนี้

วิสัยทัศน์ สร้างครูมืออาชีพด้วยกระบวนการนิเทศการศึกษาแนวใหม่ที่มีประสิทธิภาพ

พันธกิจที่ 1 พัฒนาศักยภาพศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร และครูในการนิเทศการศึกษาเพื่อพัฒนาครูมืออาชีพ

เป้าประสงค์ที่ 1 ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร และครูมีสมรรถนะ ในการนิเทศการศึกษาเพื่อพัฒนาครูมืออาชีพ

ประเด็นกลยุทธ์ที่ 1 การส่งเสริมและพัฒนาศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร และครูให้มีสมรรถนะในการนิเทศการศึกษาเพื่อพัฒนาครูมืออาชีพ

กลยุทธ์ มี 3 กลยุทธ์ ได้แก่ 1.1) เพิ่มศักยภาพศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร และครูในการนิเทศให้เอื้อต่อการพัฒนาครูมืออาชีพอย่างทั่วถึงรอบด้านด้วยวิธีการที่หลากหลาย (กลยุทธ์ SO และกลยุทธ์ WT) มี 4 มาตรการ 12 ตัวชี้วัด 1.2) พัฒนาศักยภาพครูมืออาชีพโดยการสร้างสื่อนวัตกรรมใหม่ที่ตอบสนองการจัดการเรียนรู้ตามตัวชี้วัด (กลยุทธ์ SO และ กลยุทธ์ WT) มี 4 มาตรการ 9 ตัวชี้วัด 1.3) ส่งเสริมสนับสนุนศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร และครูเผยแพร่ผลงาน/สื่อนวัตกรรมเพื่อนิเทศ

การศึกษาผ่านระบบเทคโนโลยีที่เอื้อต่อการพัฒนาตนเองสู่ความเป็นครูมืออาชีพ (กลยุทธ์ ST และกลยุทธ์ WO) มี 2 มาตรการ 6 ตัวชี้วัด

พันธกิจที่ 2 พัฒนาระบบการนิเทศการศึกษาด้วยระบบการนิเทศแนวใหม่ เพื่อพัฒนาครูสู่มืออาชีพ

เป้าประสงค์ที่ 2 มีกระบวนการนิเทศการศึกษาแนวใหม่ที่มีประสิทธิภาพเพื่อพัฒนาครูสู่มืออาชีพ

ประเด็นกลยุทธ์ที่ 2 การพัฒนาระบบการนิเทศการศึกษาแนวใหม่เพื่อพัฒนาครูสู่มืออาชีพ

กลยุทธ์ มี 4 กลยุทธ์ ได้แก่ 2.1) พัฒนาระบบข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษาเพื่อวางแผนนิเทศครูสู่มืออาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ (กลยุทธ์ SO และกลยุทธ์ WT) มี 2 มาตรการ 4 ตัวชี้วัด 2.2) ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการนิเทศการศึกษาแนวใหม่ที่ทันสมัย (กลยุทธ์ ST และกลยุทธ์ WO) มี 2 มาตรการ 6 ตัวชี้วัด 2.3) ส่งเสริมการดำเนินการนิเทศครูสู่มืออาชีพด้วยระบบเครือข่ายการนิเทศ ทุกระดับ (กลยุทธ์ SO และ กลยุทธ์ WO) มี 3 มาตรการ 10 ตัวชี้วัด 2.4) ส่งเสริมการใช้กระบวนการวิจัยเป็นฐานในการบริหารจัดการกระบวนการนิเทศครูสู่มืออาชีพทั้งระบบ (กลยุทธ์ WO) มี 2 มาตรการ 6 ตัวชี้วัด

พันธกิจที่ 3 พัฒนาระบบการติดตามและประเมินผลการนิเทศการศึกษาเพื่อพัฒนาครูสู่มืออาชีพ

เป้าประสงค์ที่ 3 มีระบบการติดตามและประเมินผลการนิเทศการศึกษาเพื่อพัฒนาครูสู่มืออาชีพในภาพรวมอย่างต่อเนื่อง

ประเด็นกลยุทธ์ที่ 3 การส่งเสริมและพัฒนาระบบการติดตามและประเมินผลการนิเทศการศึกษาเพื่อพัฒนาครูสู่มืออาชีพ

กลยุทธ์ มี 1 กลยุทธ์ ได้แก่ 3.1) ส่งเสริมระบบการนิเทศ ติดตามและประเมินผล การพัฒนาครูสู่มืออาชีพอย่างต่อเนื่อง (กลยุทธ์ SO และ กลยุทธ์ WT) มี 5 มาตรการ 15 ตัวชี้วัด

ตอนที่ 4 การประเมินกลยุทธ์การนิเทศเพื่อพัฒนาครูมืออาชีพในเครือข่ายการนิเทศที่ 18 ผลการประเมินความสอดคล้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของกลยุทธ์ พบว่า ในภาพรวมทั้ง 8 กลยุทธ์ มีความสอดคล้องในระดับมากที่สุด ความเหมาะสมในระดับมาก ความเป็นไปได้ในระดับมากและความเป็นประโยชน์ในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัย

1. การศึกษาสมรรถนะครูมืออาชีพในเครือข่ายการนิเทศที่ 18 สมรรถนะตามมาตรฐานด้านความรู้/มาตรฐานประสบการณ์การสอนและประสบการณ์วิชาชีพของครูมืออาชีพในเครือข่ายการนิเทศที่ 18 ในภาพรวมมีสมรรถนะอยู่ในระดับมาก พบว่า ครูมีความเป็นครูสูง มีความศรัทธาในวิชาชีพครูสอดคล้องกับแนวคิดของยงค์ ชุ่มจิต (2550 หน้า 53) ได้กล่าวโดยสรุปไว้ว่า ความสำคัญของบุคคลที่เป็นครูมีต่อความเจริญของบุคคลและชาติบ้านเมืองเป็นอย่างยิ่ง เพราะประชาชนในชาติได้รับการพัฒนาอย่างถูกวิธี เพราะมีระบบการศึกษาที่ดี และระบบการศึกษาจะดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพก็เพราะมีครูที่มีคุณภาพ แต่เมื่อพิจารณาส่วนที่เป็น “จุดพัฒนา” คือ การวิจัยทางการศึกษา ซึ่งความรู้ความสามารถในการนำผลการวิจัยไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน ทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและพัฒนาผู้เรียนยังต้องการให้มีการพัฒนาสูงสุด ซึ่ง ณรงค์ พุทธิชีวิน อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี กล่าวว่า ครูมืออาชีพ มีตัวชี้วัด 6 ประการ ดังนี้ 1) ใช้ความรู้ในงาน ครูจักต้องตื่นตัวอยู่เสมอ เพื่อให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในโลกของความรู้ 2) ใช้วงจร PDCA ในการทำงาน ซึ่งตัวชี้วัดนี้สอดคล้องกับวิชาชีพครูเป็นอย่างมาก เพราะครูเป็นอาชีพที่ต้องวางแผนการสอน สอนตามแผนนั้น มีการประเมินทั้งก่อนการสอน ระหว่างการสอน และหลังการสอนและไม่เพียงประเมินนักเรียนเท่านั้น แต่ครูยังต้องประเมินตนเองด้วยว่ามีวิธีการสอนที่เหมาะสมหรือไม่และเทคนิคในการสอนนั้นสามารถสร้างความงอกงามให้แก่ผู้เรียนได้มากน้อยเพียงไร เพื่อนำมาปรับใช้ในการทำงาน 3) ทุกสิ่งที่ทำต้องมีประสิทธิภาพสูงสุด คือ การทำงานที่พุ่งเข้าสู่เป้าหมายและมุ่งผลสัมฤทธิ์เป็นหลัก 4) ความประทับใจของผู้รับบริการ 5) ทำงานด้วยความทุ่มเท อุดสาหกรรมิยะ 6) อยู่บนเส้นทางสายสุจริตวิถี รักษาไว้ซึ่งความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่การงาน ซื่อสัตย์ต่ออาชีพ และซื่อสัตย์ต่อนักเรียนครบทั้ง 6 ตัวชี้วัด คือ ครูมืออาชีพ (หนังสือพิมพ์มติชน, 19 ตุลาคม 2553, หน้า 6)

2. การศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการในการนิเทศเพื่อพัฒนาครูมืออาชีพในเครือข่ายการนิเทศที่ 18

2.1 การศึกษาสภาพในการนิเทศการศึกษาเพื่อพัฒนาครูมืออาชีพในเครือข่ายการนิเทศที่ 18 ในภาพรวมพบว่า มีการดำเนินการทุกรายการ จากสภาพการดำเนินงานนิเทศมีการวิเคราะห์ผลการประเมินความสำเร็จของโรงเรียนเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้เนื่องจากปัจจุบันมีการ

ตรวจสอบคุณภาพจากหลายหน่วยงานจึงเป็นภารกิจหลักที่ต้องดำเนินงานตามนโยบายในการพัฒนาคุณภาพการศึกษารวมถึงการวางแผนการนิเทศโดยศึกษานิเทศก์ต้องพัฒนาการวัดและประเมินผล และรายงานผลการเรียนรู้ร่วมผู้รับการนิเทศ ดังนั้นการส่งเสริมพัฒนาการปฏิบัติการนิเทศในภาพรวมกล่าวได้ว่าการนิเทศอยู่บ้าง โดยรวมแล้วมีความพยายามจัดระบบการสรุปรายงานผลลงในสมุดบันทึกการนิเทศของสถานศึกษา ซึ่งชี้ให้เห็นว่าสภาพการนิเทศที่ดำเนินการอยู่จะเป็นลักษณะของการศึกษาคุณภาพที่เป็นข้อมูลปรากฏอยู่ทุกปีการศึกษาอยู่แล้ว สอดคล้องกับการศึกษาของยอดทอง จันทาลย์ (2542) ได้ศึกษาพบว่าการศึกษาสภาพปัจจุบันที่มีการปฏิบัติมากที่สุด คือ ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลตัวบ่งชี้คุณภาพด้านต่างๆ เนื่องจากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลตัวบ่งชี้คุณภาพด้านต่างๆ สามารถกระทำได้ง่ายและสะดวกกว่าวิธีอื่นเพราะข้อมูลมีการจัดเก็บอย่างเป็นระบบในแต่ละปีการศึกษาอยู่แล้ว

จากสภาพการดำเนินการนิเทศ ในด้านที่ไม่มีการดำเนินงานหรือมีการดำเนินการน้อย คือ การวิเคราะห์ผู้เรียนเพื่อหาทางช่วยเหลือ พัฒนาทักษะชีวิต การทำวิจัยในชั้นเรียน ถือเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน เป็นจุดอ่อนที่ควรได้รับการปรับปรุงแก้ไข โดยกำหนดเป็นจุดพัฒนาในการวางแผนนิเทศต่อไป

2.2 ปัญหาการนิเทศเพื่อพัฒนาครูมืออาชีพในเครือข่ายการนิเทศที่ 18 ในภาพรวม ตามความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร และครู พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวางแผนพัฒนาการนิเทศ การสร้างเครื่องมือการนิเทศ การนิเทศในการส่งเสริมคุณภาพการสอนของครูมืออาชีพ และการประเมิน สรุป และรายงานผลขาดการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้การจัดการศึกษาไม่บรรลุเป้าหมาย เพราะการนิเทศเป็นการให้บริการแก่ครูจำนวนมากที่มีความสามารถแตกต่างกัน ปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นภารกิจที่ต้องอาศัยความช่วยเหลือจากการนิเทศอย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกับการศึกษาของปริญดา หงส์ดำเนิน (2547) ได้ศึกษาปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนพบว่า มีปัญหายู่ระดับปานกลาง ด้านจำนวนบุคลากรที่จะแต่งตั้งให้เป็นผู้นิเทศภายในโรงเรียน ด้านความรับผิดชอบในการสร้างสื่อและเครื่องมือในการนิเทศของคณะกรรมการนิเทศภายในโรงเรียน และด้านการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการ

2.3 ความต้องการในการนิเทศเพื่อพัฒนาครูมืออาชีพในเครือข่ายนิเทศที่ 18 ในภาพรวมมีความต้องการอยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ ต้องการให้นำปัญหาที่พบในสภาพจริงมาใช้ประโยชน์ในการวางแผนการนิเทศให้เหมาะสมกับการพัฒนาครูมืออาชีพ โดยปฏิบัติการนิเทศอย่างกัลยาณมิตร การพัฒนาสู่ความสำเร็จ มีผลงานของครูมืออาชีพอย่างแพร่หลาย สัมพันธ์กับการศึกษาของพัชรินทร์ ชื่นบุญ (2542 หน้า 79 – 80) ได้ศึกษาความต้องการการนิเทศการสอนของครู พบว่า ครูมีความต้องการการนิเทศการสอนด้านหลักสูตรและเนื้อหาวิชามากเป็นลำดับแรก รองลงมาได้แก่ ด้านวิธีการสอนและการสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนครู ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัด และประเมินผล

3. การพัฒนากลยุทธ์การนิเทศเพื่อพัฒนาครูมืออาชีพในเครือข่ายการนิเทศที่ 18

กลยุทธ์การนิเทศเพื่อพัฒนาครูมืออาชีพในเครือข่ายการนิเทศที่ 18 ที่พัฒนาขึ้น มี 8 กลยุทธ์ ได้แก่

กลยุทธ์ที่ 1 เพิ่มศักยภาพศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร และครูในการนิเทศให้เอื้อต่อการพัฒนาครูมืออาชีพอย่างทั่วถึงรอบด้านด้วยวิธีการที่หลากหลาย กลยุทธ์นี้เป็นการสร้างความรู้ความสามารถให้กับผู้นิเทศมีความเข้มแข็ง สัมพันธ์กับการศึกษาของปริญดา หงส์ดำเนิน, (2547) ได้ศึกษายุทธศาสตร์การนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสรุปกลยุทธ์ที่มีความสอดคล้องกัน ได้แก่ ยุทธศาสตร์การจัดหาบุคลากร ยุทธศาสตร์การพัฒนาการสร้างสื่อและเครื่องมือในการนิเทศ และการศึกษาของสุภาภรณ์ กิตติรัชดานนท์ (2550) ได้ศึกษาองค์ประกอบด้านวัตถุประสงค์ของการนิเทศ คือ เพื่อส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือ และร่วมมือกับครูให้สามารถพัฒนาตนเอง พัฒนาวิชาชีพ และพัฒนาการเรียนการสอน ที่จะนำไปสู่คุณภาพของผู้เรียนและองค์ประกอบด้านผู้นิเทศ มี 3 องค์ประกอบย่อย คือ ศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครูวิชาการของโรงเรียน สอดคล้องกับการศึกษาของเพชริน สงค์ประเสริฐ (2550) ได้ศึกษา การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สรุปว่า การปฏิบัติงานนิเทศการศึกษามีความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โรงเรียนส่วนใหญ่ยังมีปัญหาและมีความต้องการการนิเทศอยู่มาก สถานศึกษายังต้องการผู้ชี้แนะการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล รวมไปถึงขาดการฝึกอบรมในการพัฒนาองค์ความรู้ การส่งเสริมความสัมพันธ์ในการ

ปฏิบัติงานร่วมกันเพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาครูมืออาชีพ คือ การมีผู้เชี่ยวชาญ/พี่เลี้ยงแนะนำการปฏิบัติงาน และการประชุมเชิงปฏิบัติการน่าจะเป็นแนวทางที่สามารถพัฒนาการปฏิบัติงานของครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กลยุทธ์ที่ 2 พัฒนาศักยภาพครูสู่มืออาชีพโดยการสร้างสื่อนวัตกรรมใหม่ที่ตอบสนองการจัดการเรียนรู้ตามตัวชี้วัด กลยุทธ์นี้เป็นการสร้างความรู้ความสามารถให้กับครูเพื่อพัฒนาศักยภาพให้สามารถเป็นต้นแบบครูมืออาชีพและสามารถเป็นผู้ที่เทศได้ ซึ่งพิมพ์ลักษณ์ เสงี่ยมบุรณ์ (2551) ได้ศึกษาความต้องการจำเป็นแบบสมบูรณ์เพื่อพัฒนาครูมืออาชีพว่า ความต้องการในการพัฒนาครูมืออาชีพ และแนวทางที่เหมาะสมในการแก้ปัญหาความต้องการในการพัฒนาครูมืออาชีพ คือ ให้ประเมินผลงานครูต้นแบบจากสภาพจริง ไม่ควรประเมินแต่เอกสาร โดยพิจารณาจากผลงานการคิดค้นวิธีสอน หรือค้นคว้าพัฒนาสื่อ นวัตกรรมด้วยตนเองมากที่สุด สอดคล้องกับการศึกษาของ พงษ์สุดา ภูเจริญ และคณะ (2547) ได้สรุปผลการศึกษาที่น่าสนใจ คือ ความคิดเห็นของครูมุ่งสู่การพัฒนานักเรียนโดยตรงมีคุณค่ามากกว่าสิ่งอื่นใด การเป็นครูผลผลิตคือนักเรียน ถ้าครูมุ่งสนใจที่จะพัฒนาเทคนิคการสอนและสร้างสรรค์สื่อการสอนนักเรียนก็จะได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาของบุคลากรเหล่านั้นอย่างแท้จริง ซึ่งเทียมศิลป์ ธรรมประเสริฐ (2547) ได้ศึกษาปัจจัยที่สนับสนุนส่งเสริมให้ได้รับการยกย่องเป็นครูต้นแบบของครูสาขาวิชาต่างโดยสรุปพบว่า ด้านปัจจัยภายใน คือความสนใจ ความรักและ ศักยภาพที่มีสูงมากกว่าบุคคลทั่วไป ศักยภาพในการคิดอย่างเป็นระบบ สามารถสร้างสื่อและพัฒนาสื่อประกอบการเรียน การสอน ปัจจัยภายนอก ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน มีโอกาสได้ฝึกฝนตนเองให้มีความรู้ความสามารถ และได้นำความรู้มาพัฒนาผู้เรียนได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ตามแนวปฏิรูปการศึกษา

กลยุทธ์ที่ 3 ส่งเสริมสนับสนุนศึกษานิเทศก์ผู้บริหาร และครูเผยแพร่ผลงาน/สื่อ นวัตกรรมเพื่อนิเทศ การศึกษาผ่านระบบเทคโนโลยีที่เอื้อต่อการพัฒนาตนเองสู่ความเป็นครูมืออาชีพ กลยุทธ์นี้เป็นการสร้างความรู้ความสามารถให้กับผู้เทศได้เผยแพร่ผลงาน/สื่อ นวัตกรรม ซึ่งกมลมาลย์ชาวเนื่อดี (2543) ได้ศึกษาองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับความเป็นครูมืออาชีพ มี 9 องค์ประกอบ คือ 1) การปฏิบัติตนของครูมืออาชีพ 2) การจัดการเรียนการสอน 3) การเตรียมการสอน 4) ความสัมพันธ์กับผู้อื่น 5) การสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 6)

การให้ความรู้แก่ผู้เรียน 7) การใช้สื่อและเทคโนโลยี ประกอบการสอน 8) การเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และ 9) การพัฒนาผู้เรียน สัมพันธ์กับการศึกษาของสุรียมาศ สุขกสิ (2549) ที่ได้ศึกษารูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาชั้น พื้นฐาน พบว่า ด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม ประกอบด้วย 1) การพัฒนาครูมีศักยภาพในการแสวงหาความรู้และประสบการณ์ 2) การสร้างวินัยและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในทีมงาน 3) การกำหนดปัญหาและเป้าหมายการแก้ปัญหา 4) การวางแผนและดำเนินการแก้ปัญหา 5) สร้างแรงจูงใจการเสริมสร้าง สร้างขวัญกำลังใจ ส่งผลถึงด้านการเสริมสร้าง ประสบการณ์ทางวิชาชีพ ในการพัฒนาครูด้านการจัด กิจกรรมการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญตาม มาตรฐานวิชาชีพครู

กลยุทธ์ที่ 4 พัฒนาระบบข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษาเพื่อวางแผนนิเทศครูสู่มืออาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นกลยุทธ์ที่ใช้ในกระบวนการนิเทศเพื่อพัฒนาการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม และบริบทของสถานศึกษาเพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนการนิเทศ และกำหนดจุดพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของศิริวรรณ สังข์ประไพ (2545) ได้ศึกษาพบว่า การกำหนดนโยบายการนิเทศการสอนในชั้นเรียน ผู้บริหารส่วนใหญ่วางแผนการนิเทศการสอนโดยจัดทำเป็นแผนปฏิบัติการประจำปี ให้ความรู้แก่ครูผู้สอนโดยประชุมชี้แจง กำหนดคุณสมบัติผู้เทศโดยพิจารณาจากความเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ และสำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ โดยการประชุมคณะครูทั้งหมด

กลยุทธ์ที่ 5 ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการนิเทศการศึกษาแนวใหม่ที่ทันสมัยเป็นกลยุทธ์ที่ใช้ในกระบวนการนิเทศเพื่อพัฒนาเครื่องมือในการนิเทศการศึกษาในยุคปัจจุบัน ที่ศึกษานิเทศก์ และผู้เกี่ยวข้อง ต่างมีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเป็นอย่างดี ดังนั้นการดำเนินงานนิเทศตามยุคของ ICT อาจจะต้องหา แนวทาง วิธีการ วัสดุ อุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่ส่งเสริม ให้การนิเทศ มีความสะดวก รวดเร็ว มีประสิทธิภาพ และคุ้มค่า ประโยชน์ มีการนิเทศผ่านระบบไอซีทีอย่างหลากหลายสามารถส่งเสริมประสิทธิภาพของการนิเทศการศึกษาได้เป็นอย่างดี ซึ่งวุทธิศักดิ์ โกชนกุล (2008) ได้กล่าวถึง การนิเทศการศึกษาทางไกลผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (e-Supervision) คือกระบวนการในการให้ คำปรึกษาและสารสนเทศ ซึ่งเป็นการเรียนรู้ สะท้อน

ความคิด และสร้างความเข้าใจ เพื่อการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ ด้วยการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้ให้และผู้รับ การนิเทศ โดยยึดหลักการของความลับและความปลอดภัยของข้อมูล โดยการสร้างสภาพแวดล้อมเสมือน (virtual environment) การนิเทศออนไลน์ (Online Supervision) เป็นการให้คำปรึกษา ชี้แนะ ช่วยเหลือ การติดต่อประสานงาน ระหว่างศึกษานิเทศก์ ครู ผู้บริหาร และผู้ที่เกี่ยวข้อง ผ่านระบบอินเทอร์เน็ต ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการปรับปรุงพัฒนาการจัดการศึกษาให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป และไพรวัลย์ วันทนา, (มปป.) ได้กล่าวถึง การใช้ประโยชน์ของ e-Supervision จะมีความยืดหยุ่นเกี่ยวกับสถานที่และเวลา เป็นเครื่องมือที่ใช้ได้ทั้งในการให้คำปรึกษา แนะนำ ฝึกสอน สามารถบันทึกและจัดเก็บข้อมูลต่าง ๆ ตรวจสอบและแก้ไขข้อมูลโดยอัตโนมัติ อำนวยความสะดวกในการติดต่อระหว่างผู้ให้และผู้รับการนิเทศได้ จึงเป็นแนวทางการนิเทศที่รวดเร็วและเป็นเครื่องมือในการนิเทศการศึกษาแนวใหม่ที่ทันสมัย

กลยุทธ์ที่ 6 ส่งเสริมการดำเนินการนิเทศครูผู้มีความรู้ด้วยระบบเครือข่ายการนิเทศทุกระดับ เป็นกลยุทธ์ที่ใช้ในการบริหารการนิเทศเพื่อพัฒนาเครือข่ายการนิเทศการมัธยมศึกษา เป็นกลไกการขับเคลื่อนนโยบาย ภารกิจ แผนงาน พัฒนาคุณภาพการมัธยมศึกษาทั้งในระดับจังหวัด/กลุ่มจังหวัด ที่มุ่งยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคุณภาพ การศึกษาสู่มาตรฐาน และความเป็นเลิศใช้การนิเทศแบบเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายหลายช่องทาง (Coaching Team) โดยใช้เทคนิคการนิเทศแบบต่าง ๆ เช่น Coaching, Mentoring, Supporting, nited online, ศึกษานิเทศนิเทศ ชมรมครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ สถานศึกษาด้านแบบและหรือการนิเทศแบบมีส่วนร่วมของกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการมัธยมศึกษาตอนปลาย ฯลฯ ที่หลากหลายครอบคลุมลักษณะงานบริหารงานวิชาการและการพัฒนาคุณภาพของ(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552, หน้า 10-14) สอดคล้องกับแนวคิดของวัชร่า เล่าเรียนดี (2553) กล่าวไว้ว่าองค์ประกอบของเครือข่ายที่สำคัญ คือ การทำให้สมาชิกในเครือข่ายที่มีความรู้สึกรักใคร่และรับรู้กันถึงเหตุผลการเข้าร่วมเป็นเครือข่ายแห่งการเรียนรู้ และแนวคิดของสมาน อัสวภูมิ (2551, หน้า 56-56) ได้กล่าวโดยสรุปว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นในการบริหารยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมของบุคคลในท้องถิ่น ซึ่งอาจอยู่ในลักษณะเครือข่ายสถานศึกษาที่เกิดขึ้นจากการรวมตัวของ

สถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาเดียวกัน ที่ไม่เป็นไปตามเกณฑ์เครือข่ายสถานศึกษาประเภทที่หนึ่ง เพื่อได้รับการส่งเสริม สนับสนุนการบริหารและจัดการศึกษาให้สามารถรองรับการกระจายอำนาจได้เหมือนประเภทที่หนึ่งต่อไป จึงถือเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญในการส่งเสริมการดำเนินการนิเทศครูผู้มีความรู้ให้เกิดเป็นรูปธรรมที่ยั่งยืนต่อไป

กลยุทธ์ที่ 7 ส่งเสริมการใช้กระบวนการวิจัยเป็นฐานในการบริหารจัดการกระบวนการนิเทศครูผู้มีความรู้ทั้งระบบ เป็นกลยุทธ์ที่ใช้ในกระบวนการนิเทศเพื่อพัฒนาการติดตามสรุปรายงานผลให้เป็นระบบ ซึ่งสุริย์มาศ สุขกสิ (2549) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัย พบว่า ด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน ประกอบด้วย การกำหนดเป้าหมายการวิจัย การกำหนดวิธีการวิจัย การรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการสรุปและเขียนรายงาน ในด้านการพัฒนาหลักสูตร มีขั้นตอนสำคัญคือวางแผนการดำเนินการใช้หลักสูตร ดำเนินการบริหารหลักสูตร การนิเทศกำกับ ติดตามและประเมินผล สรุปผล การดำเนินการ และการปรับปรุงพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร

กลยุทธ์ที่ 8 ส่งเสริมระบบการนิเทศ ติดตามและประเมินผล การพัฒนาครูผู้มีความรู้อย่างต่อเนื่อง เนื่องจากโรงเรียนส่วนใหญ่ยังมีปัญหาและมีความต้องการการนิเทศ รวมไปถึงการฝึกอบรมในการพัฒนาองค์ความรู้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสุภาภรณ์ กิตติรัชดานนท์ (2550) ได้ศึกษารูปแบบการนิเทศการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านกระบวนการนิเทศ มีองค์ประกอบย่อย คือ การสร้างความตระหนักเกี่ยวกับคุณภาพ การวางแผนการนิเทศ การสร้างเครื่องมือสื่อสารการนิเทศ การนิเทศการเรียนการสอน และการประเมินติดตามผล และสอดคล้องกับงานวิจัยของพิมพ์ลักษณ์ เสงี่ยมบูรณ์ (2551) ที่พบว่าความต้องการแบบสมบูรณ์เพื่อพัฒนาครูผู้มีความรู้ขั้นสูงนั้นแนวโน้มว่าการมีพี่เลี้ยง/ผู้เชี่ยวชาญแนะนำงาน รองลงมาคือ การสัมมนาวิชาการ จะเป็นแนวทางที่เหมาะสมที่สุด

ตอนที่ 4 การประเมินกลยุทธ์การนิเทศเพื่อพัฒนาครูผู้มีความรู้ในเครือข่ายการนิเทศที่ 18

การประเมินกลยุทธ์การนิเทศเพื่อพัฒนาครูผู้มีความรู้ในเครือข่ายการนิเทศที่ 18 ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีผลการประเมินความสอดคล้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ทั้ง 8 กลยุทธ์ 24 มาตรการ 68 ตัวชี้วัด พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก เมื่อเปรียบเทียบ

ค่าเฉลี่ยกับเกณฑ์การประเมิน พบว่า มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็น เพราะว่าการพัฒนาหลักสูตร ได้มีการรวบรวมข้อมูล หลักการในการพัฒนาหลักสูตร กล่าวคือ มีการรวบรวมข้อมูล พื้นฐานให้ลึกซึ้งและรอบด้าน มีการรวบรวมการวิเคราะห์ สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก รวมทั้งยกย่องและ ตรวจสอบหลักสูตรโดยผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อพัฒนาให้ได้หลักสูตร ที่มีคุณภาพ ซึ่งเมื่อพิจารณาหลักสูตรที่ 1-3 เป็นการพัฒนาศักยภาพผู้ให้ที่มีสมรรถนะในการนิเทศ สอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2549) และ สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาระบบราชการ (2551) หลักสูตรที่ 4-7 เป็นการพัฒนาระบบงานการนิเทศการศึกษา สอดคล้องกับการศึกษาของเกสรี วิวัฒน์ปฐพี (2552, หน้า 105) ได้ศึกษากระบวนการพัฒนาคุณภาพใน 4 มิติ ได้แก่ การอบรม (Training) การนิเทศ (Supervision) การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาแบบชี้แนะ (Coaching) และการเป็นพี่เลี้ยง (Mentoring) หลักสูตรที่ 8 เป็นการพัฒนาระบบติดตามและประเมินผล สอดคล้องกับสำนักติดตามและประเมินผล การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, มปป.)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 สำหรับผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาในเครือข่ายการนิเทศที่ 18 ควรนำผลการวิจัยไปใช้ ต่อไปนี้ 1) ควรใช้หลักสูตรในการนิเทศเป็นเครื่องมือ ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา สร้างศักยภาพผู้ให้ และเครือข่ายการนิเทศเพิ่มขึ้น เพื่อแก้ปัญหาการนิเทศไม่

ทั่วถึงได้ 2) ควรมีการพัฒนาระบบงานการนิเทศแนวใหม่ที่เน้นระบบเทคโนโลยีและเครือข่ายการนิเทศ มีการสรุป รายงานผลด้วยงานวิจัยเป็นฐาน เพื่อการนิเทศที่ทันสมัย รวดเร็วมีประสิทธิภาพ

1.2 สำหรับศึกษานิเทศก์ในเครือข่ายการนิเทศที่ 18 ควรนำผลการวิจัยไปใช้ ต่อไปนี้ 1) ควรนำหลักสูตรการนิเทศเพื่อพัฒนาครูมืออาชีพอย่างต่อเนื่อง 2) ควรสนับสนุนการวิจัยและนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนา นิเทศในทุกระดับ 3) ควรวิเคราะห์สภาพแวดล้อมในภาวะ ปัจจุบันของหน่วยงาน เพื่อนำหลักสูตรไปพัฒนาระบบงาน การนิเทศให้เกิดประโยชน์สูงสุด

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายการนิเทศที่ 18 ควรนำผลการวิจัยไปใช้ ต่อไปนี้ 1) ควรนำหลักสูตรไปพัฒนาศักยภาพครูมืออาชีพ โดยสร้างการระบบนิเทศ ภายใน 2) สร้างแรงจูงใจให้ดำเนินงานด้านการนิเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการวิจัยติดตามและประเมินผลการ นำหลักสูตรการนิเทศเพื่อพัฒนาครูมืออาชีพในเครือข่าย การนิเทศที่ 18 ที่พัฒนาขึ้นในการวิจัยครั้งนี้ไปสู่การ ปฏิบัติ

2.2 ควรทำการวิจัยพัฒนากลยุทธ์การนิเทศ เพื่อพัฒนาครูมืออาชีพในเครือข่ายการนิเทศที่ 18 ใน ระดับเขตพื้นที่และศูนย์เครือข่ายการนิเทศทุกระดับ

2.3 ควรทำการวิจัยพัฒนานวัตกรรมการนิเทศ เพื่อพัฒนาครูมืออาชีพในเครือข่ายการนิเทศที่ 18 เพื่อ แก้ไขปัญหาหรือพัฒนาครูมืออาชีพต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กมลมาลย์ ชาวเนื้อดี. (2545). *องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับครูมืออาชีพระดับประถมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ปริญญา บัณฑิต, ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เกสรี วิวัฒน์ปฐพี. (2552). *การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาที่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 4 มิติ (FOUR Model) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1*. อุดรธานี : มปป.
- คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. (2554). *แผนปฏิบัติการสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2555*. มปป. เอกสารอัดสำเนา.
- คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, สำนักงาน. (2549). *คู่มือการจัดทำแผนกลยุทธ์การบริหารทรัพยากรบุคคลตาม แนวทาง HR Scorecard*. กรุงเทพมหานคร : พี.เอ.ลิวี่ง จำกัด
- คณะกรรมการการพัฒนาระบบข้าราชการ, สำนักงาน. (2551). *คู่มืออธิบายตัวชี้วัดการพัฒนาคุณภาพการบริหาร จัดการภาครัฐ ปีงบประมาณ พ.ศ.2552 ระดับความสำเร็จของการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ ส่วนราชการระดับกรม*. กรุงเทพมหานคร : ซีโน พับลิชชิง.

- คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. (มปป). *มาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา การพัฒนาคุณภาพ การให้บริการและการบริหารจัดการภาครัฐ*. มปท.
- ณรงค์ พุทธิชีวิน. (2553). กระแสทัศน์ : บทพิสูจน์ความเป็นครูมืออาชีพ. *มติชนรายวัน*. 19 ตุลาคม 2553. หน้า 6.
- เทียมศิลป์ ธรรมประเสริฐ. (2547). *ครุต้นแบบและครูแห่งชาติสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาน่าน เขต 1*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา สถาบันราชภัฏอุดรดิตถ์.
- นิพนธ์ ไทยพานิช. (2535). *การนิเทศแบบคลินิก*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย, สำนัก. (2552). *เป้าหมายความสำเร็จและเกณฑ์คุณภาพการพัฒนาคุณภาพ การศึกษามัธยมศึกษาของกลุ่มจังหวัด และจังหวัด*. กรุงเทพฯ : ครูสภา.
- ปริญดา หงส์ดำเนิน. (2547). *ยุทธศาสตร์การนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษ นครสวรรค์ เขต 2*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พงษ์สุดา ภูเจริญ และคณะ. (2547). *การศึกษาความคิดเห็นต่อเกณฑ์การประเมินครุต้นแบบและความต้องการที่จะ พัฒนานตนเองเป็นครุต้นแบบของครูผู้สอนภาษาอังกฤษในสถานศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดพิษณุโลก*. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- พิมพ์ลักษณ์ เสงี่ยมบูรณ์. (2551). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นแบบสมบูรณ์เพื่อพัฒนาครูมืออาชีพ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เพชริน สงค์ประเสริฐ. (2550). *การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักการทำงานเป็นทีมใน สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา สาขาวิชาการบริหารจัดการศึกษา มหาวิทยาลัย นเรศวร.
- ยนต์ ชุ่มจิต. (2550). *ความเป็นครู (Self actualization for teachers)*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : โอ.เอส. พรินติ้ง เฮ้าส์.
- วัชร เล่าเรียนดี. (2553). *นิเทศการสอน (Supervision of Instruction)*. พิมพ์ครั้งที่ 5. นครปฐม : ศิลปการ วุฒิสถิติ โกชนกุล. (2008). *การนิเทศการศึกษาทางไกลผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (e-Supervision)*. [online]. Available: <http://www.mwi.co.za/eSupervision.htm>. [2553, เมษายน 29]
- ศิริวรรณ สังข์ประไพ. (2545). *การศึกษากระบวนการนิเทศการสอนของผู้บริหารและครูวิชาการในโรงเรียนแกนนำ ปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุทนต์ ศรีไสยย์. (2545). *หลักการนิเทศการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 3. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. มปท.
- สุภาภรณ์ กิตติรัชดานนท์. (2551). *การพัฒนารูปแบบการนิเทศการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา สาขาวิชาการบริหารจัดการศึกษา มหาวิทยาลัย นเรศวร.
- สมาน อัสวภูมิ. (2551). *แนวทางการส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้มี ประสิทธิภาพและประสิทธิผล*. วิทยานิพนธ์ ปีที่ 108 ฉบับที่ 2 เดือนธันวาคม 2551 หน้า 55-56.
- สุวรรณ โชติสุกานต์. (2547). *การนิเทศการศึกษา*. คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรม ราชูปถัมภ์. มปท.
- สุริย์มาศ สุขกลี. (2549). *รูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา สาขาวิชาการบริหารจัดการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.

Harris, Ben M. (1963). *Supervisory Behavior in Education. (Third Edition)*. Englewood Cliffs, New Jersey : prentice Hall.